

กลวิธีการแต่งและแนวคิดในเรื่องสั้นของ ชมัยกร แสงกระจ่าง

Literary Techniques and Ideas in Chamaiphon Saenkrachang's Short Stories

Han Lingjie

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Graduate Student Master Of Arts (Communicative Thai As A Second Language),
The Graduate School of Huachiew Chalermprakiet University
E mail: 291780494@qq.com

บทคัดย่อ

ผลงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของชมัยกร แสงกระจ่าง ใช้วิธีวิจัย เอกสาร (Documentary Research) เลือกศึกษาวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นของชมัยกร แสงกระจ่าง จำนวน 10 เล่ม มีเรื่องสั้นจำนวน 147 เรื่อง มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและภาพสะท้อนชีวิตของผู้หญิง ผลงานวิจัยพบว่า ผู้เขียนใช้ กลวิธีการแต่งคือ 1) การเปิดเรื่อง ใช้วิธีบรรยายฉาก บรรยายลักษณะตัวละคร และบรรยายการกระทำของตัวละคร และเปิดเรื่องด้วยการบทสนทนา 2) การดำเนินเรื่อง ลำดับเรื่องตามปฏิทิน ตามเรื่องที่เกิดขึ้นตามเวลา ก่อน – หลัง และลำดับเรื่องย้อนกลับมา ด้านผู้เล่าเรื่อง ผู้แต่งให้ตนเองเป็นผู้เล่าเรื่อง ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่อง ตัวละครใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง และสร้างความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และภายในจิตใจของตัวละครมาช่วยดำเนินเรื่อง 3) การปิดเรื่อง ใช้วิธีการปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม แบบสุขนาฏกรรมและทิ้งปัญหาให้ขบคิด 4) ตัวละคร เป็นตัวละครเด็กเยาวชน ตัวละครผู้ใหญ่ และตัวละครสัตว์ 5) บทสนทนา สามารถช่วยดำเนินเรื่อง บอกลักษณะนิสัยตัวละคร และให้คิดและข้อคิด 6) ฉากและบรรยากาศ สร้างฉากและบรรยากาศที่เป็นสถานที่จริง สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและเหตุการณ์ที่ทำให้เข้าใจกลวิธีการแต่งเรื่องสั้นของชมัยกร แสงกระจ่าง ได้ชัดเจน

คำสำคัญ: กลวิธีการแต่ง แนวคิด เรื่องสั้น

Abstract

This research aimed at examining literary techniques used in Chamaiphon Saengkrajang's short stories by the document research method. Ten Books of short stories, which contain 147 stories, focusing on family lives and the reflection on women's lives brought to the result that the author's techniques are 1) To start narrating by describing scenes, characters' personalities, characters' deeds and dialogues 2) To sequence all the occurrences in calendrical order, chronological order of flashback. About narrators, moreover, the stories are told by author herself or by a character. Conflicts, both between humans and between a human and his/her own mind, are used as narrative techniques, as well. 3) To end stories with sad endings, happy endings or open-ended problems 4) To create youth,

adult and animal characters 5) To run dialogues in order to narrate, explain characters' personalities or give considerate thoughts 6) To use scenes and atmosphere, which are real places, natural scenes or particular events to help readers to get through Chamaiphorn's techniques more clearly.

Keywords: literary technique, theme, short story

1. บทนำ

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่เกิดจากการคิด ความรู้สึก และจินตนาการแล้วเรียบเรียงนำมาบอกเล่า บันทึกหรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะวรรณกรรมบันเทิงคดี ผู้เขียนต้องใช้ศิลปะการประพันธ์ที่ดี ดังเช่น เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมที่เล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ มีขนาดความยาวของเรื่องที่ไม่กำหนดตายตัว ใช้ถ้อยคำไม่มากนัก โครงเรื่องไม่ซับซ้อนจนเกินไป มีตัวละครน้อย ฉากน้อย สามารถอ่านจบได้ในเวลาสั้น ผู้เขียนเรื่องสั้นต้องใช้ความสามารถในการแต่งเรื่อง มีขนาดสั้น และมีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแก่นเรื่องเดียว โดยแสดงออกมาในวิกฤตการณ์เดียวของช่วงชีวิตตัวละคร มีตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด ลักษณะเด่นเหล่านี้ต้องนำไปสู่ความสมบูรณ์ในตัวเองของเรื่องสั้น ทำให้เรื่องสั้นมีลักษณะเนื้อเรื่องที่เสร็จสิ้นกระเสาะความในตัวเอง (ธิดา โมสิกรัตน์, 2539)

นอกจากนี้ เรื่องสั้นยังมีกลวิธีการแต่งทำให้น่าสนใจและมีคุณค่า ผู้เขียนแต่ละคน ย่อมมีฝีมือในการแต่งเฉพาะตัว วิธีการต่าง ๆ ที่นักเขียนแต่ละคนนำมาใช้สร้างงานประพันธ์ให้มีคุณค่าเป็นที่น่าสนใจยิ่งกว่าการบอกเล่าธรรมดา วิธีการเหล่านี้ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละคร กลวิธีการสร้างบทสนทนา และกลวิธีการสร้างฉากและบรรยากาศ กลวิธีการแต่งที่กล่าวนี้ช่วยให้ผู้เขียนสื่อความรู้สึก ความคิด คำนิยมให้แก่ผู้อ่านได้ดีขึ้น และสามารถทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนใจและติดตามอ่านด้วยความเพลิดเพลิน (ปราณี พรหมจรรย์, 2549) ผู้เขียนสร้างเรื่อง สร้างตัวละครตามประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนเอง และสร้างแนวคิดของตนเอง สะท้อนผ่านตัวละครในเนื้อเรื่อง สื่อความคิดเห็นและแนวคิดให้แก่ผู้อ่าน แนวคิดเป็นความเห็นหรือปรัชญาของผู้เขียน ซึ่งสอดแทรกอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครหรือคำพูดของตัวละคร ผู้เขียนจะไม่เสนอออกมาโดยตรง มักจะสอดแทรกซ่อนเร้นอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครเป็นแก่นเรื่อง (วรรณะรัตน์ ไชยวงศ์, 2550)

ชัชวาล แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนและนักวิจารณ์วรรณกรรมที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันทั่วไป มีผลงานวรรณกรรมจำนวนมาก ชัชวาล แสงกระจ่าง ในฐานะเป็นนักเขียนและนักวิจารณ์วรรณกรรมคนหนึ่งซึ่งโดดเด่นอยู่ในปัจจุบัน ลักษณะเด่นในงานเขียนของชัชวาลเกือบทุกประเภท คือ วิธีการนำเสนอเรื่องราวของชีวิตจริงในแง่มุมต่าง ๆ ที่พบได้ทั่วไป มีลักษณะสมจริง สื่อสารผ่านมายังผู้อ่านได้อย่างเข้าถึงแก่นแท้ของชีวิต ด้วยวิธีการนำเสนอโดยใช้ภาษาที่เรียบง่ายและชัดเจน เป็นกลวิธีการแต่งที่มีเสน่ห์น่าติดตาม (นวลอนงค์ สุวรรณเรือง, 2544)

โดยเฉพาะเรื่องสั้นซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายของชัชวาล แสงกระจ่าง มีผลงานที่พิมพ์เป็นระยะเวลายาวนาน ประมาณ 20 ปี มีงานเขียนประเภทเรื่องสั้นจำนวนมาก ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของชัชวาล แสงกระจ่าง เพื่อจะสร้างความเข้าใจในแนวคิดและภาพสะท้อนสังคมไทยที่เกี่ยวกับครอบครัวและผู้หญิงที่ถ่ายทอดในเรื่องสั้นของชัชวาล แสงกระจ่างได้อย่างชัดเจน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์หลักวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของขมัยกร แสงกระจ่าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักวิธีการแต่งในวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น

3.2 ศึกษาประวัติและผลงานของขมัยกร แสงกระจ่าง จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.3 ศึกษาวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ของขมัยกร แสงกระจ่าง

3.4 เลือกวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นของขมัยกร แสงกระจ่างและไพสิน รุ่งรัตน์ซึ่งเป็นนามปากกาของขมัยกร แสงกระจ่าง ทั้งหมด 10 เล่ม ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและภาพสะท้อนชีวิตของผู้หญิงจากหนังสือรวมเรื่องสั้น ได้แก่ ฅู หญิงอดทน ผู้หญิงนะ คนในบ้านหนังสือ นางสิงห์มอเตอร์ไซค์ แม่ทั้งโลกเป็นเช่นนี้ ดั่งมีงานเร่ร่อนมูมตี่ ๆ ของชีวิต ในสวนฝัน โลกนี้น่ารัก อารมณ์ดีมีหมากกับแมว มีเรื่องสั้นจำนวน 147 เรื่อง

3.5 วิเคราะห์หลักวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของขมัยกร แสงกระจ่าง

3.6 เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์หลักวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของขมัยกร แสงกระจ่าง มีผลการวิจัยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และฉากและบรรยากาศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องเป็นการเริ่มต้นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้อ่านสนใจต้องการติดตามอ่านต่อไป มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 การเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย

ขมัยกร แสงกระจ่างใช้วิธีการเปิดเรื่องสั้นด้วยการบรรยาย คือบรรยายฉาก และบรรยายการกระทำของตัวละคร การเปิดเรื่องที่เด่นชัดคือด้วยบรรยายลักษณะของตัวละคร ดังตัวอย่าง

แม่บอกว่ายายหวานซ่าส์ลึกลับของหนูอายุแปดสิบสี่ปีแล้ว หนูต้องดูแลยายให้ดี ๆ หน่อย เพราะยายเคลื่อนไหวไม่รวดเร็วคล่องแคล่วแล้ว และก็ออกอาการเหว ๆ ด้วย เวลามหาวิทยาลัยปิดเทอมที่ไร แม่ก็จะสั่งหนูว่า “เที่ยวเที่ยวอะไรไม่ต้องไปนะ ค่ายกไม่ต้องไป กลับมาอยู่เป็นเพื่อนยาย ค่วน เข้าใจมั๊ย”

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2551)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้วิธีการเปิดเรื่องด้วยบรรยายลักษณะตัวละครยายหวานว่าเป็นหญิงชราที่มีอายุมาก 84 ปีแล้ว ร่างกายก็อ่อนแรง ส่วนตัวละครหลานก็ต้องดูแล เป็นเพื่อนยาย เป็นวิธีการบอกลักษณะของยายหวานที่จะเชื่อมกับเนื้อเรื่องต่อไป

4.1.2 เปิดเรื่องด้วยบทสนทนา

ผู้แต่ง ใช้การเปิดเรื่องด้วยบทสนทนา เพื่อผู้อ่านรู้จักตัวละครและเข้าใจนิสัยของตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 “คุณต้องลดน้ำหนักแล้วนะครับ...”

คุณหมอหนุ่มบอกกับสาวใหญ่ร่างอวบอ้วนที่นั่งอยู่ตรงหน้า

“เพราะขาของคุณเล็ก ต่อไปขาจะรับน้ำหนักตัวไม่ไหว ถ้าพลาดพลั้งล้มไป ขาอาจหักได้”

“นั่นฉันควรจะทำยังไงล่ะ...” เสียงของคนไข้อ่อนลงในเชิงปรึกษา

“มีหลายวิธีนะครับ...ลดอาหาร ออกกำลังกาย กินยาบางตัว... ไม่ใช่ยาลดความอ้วนนะครับ...”

“ขอฉันคิดดูก่อนนะ...”

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2542)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยบทสนทนาเกี่ยวกับการลดความอ้วนระหว่างหมอกับตัวละครหญิงอ้วน ผู้อ่านจะอยากรู้ว่าผู้หญิงคนนี้จะยอมลดความน้ำหนักหรือไม่ จึงเกิดความสนใจและติดตามอ่านเรื่องในตอนต่อไป

4.2 การดำเนินเรื่อง

ชมัยกร แสงกระจ่าง ใช้วิธีดำเนินเรื่อง โดยสร้างความขัดแย้ง ทำให้เรื่องราวมีสีสันและตื่นเต้น ใช้วิธีการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ และให้ตัวละครหรือผู้แต่งเองเป็นผู้เล่าเรื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.2.1 การลำดับเรื่อง

ผู้แต่ง ใช้วิธีการลำดับเรื่องตามปฏิทิน ตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อน-หลัง และมีการลำดับเรื่องย้อนกลับไปข้างหน้า ดังตัวอย่าง

หลังจากวันที่พูดกัน สิ้นสุดยังปฏิบัติต่อภรรยาอย่างสม่ำเสมอ วันที่สี่เธอเริ่มพูดเล่น ๆ ดวงใจ โกรธสามีต่อไปอีกเจ็ดวัน พอถึงวันที่แปดเธอถามเขาอีกว่า “ผู้หญิงคนที่จะเป็นเมียน้อยคุณเป็นใคร” คราวนี้ดวงใจ โกรธทั้งสินธุ์และทั้งพ่อแม่ของเขารวมกัน ไปอีกสิบวัน

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2547)

จากตัวอย่าง ผู้แต่ง ใช้วิธีการลำดับเรื่องตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน – หลัง ดวงใจคุยเรื่องลูกชายกับเมียน้อยตามระยะเวลา เรื่องที่คุยไม่เหมือนกัน แต่ผลที่คุยกันคือดวงใจยังคงโกรธเหมือนกัน การใช้คำ “หลังจาก” “วันที่สี่” “อีกเจ็ดวัน” “วันที่แปด” “อีกสิบวัน” คำเหล่านี้แสดงเหตุการณ์ตามลำดับเวลา

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการลำดับเรื่องย้อนกลับ ดังตัวอย่าง

ลูกจำตอนที่ลูกยังเป็นเด็กตัวเล็ก ๆ ได้ไหม ครั้งหนึ่งลูกหกล้มบนถนนที่มีก้อนหินก้อนเล็ก ๆ หัวเข่าลูกถลอก เลือดไหลซึม ลูกวิ่งเข้ามาหาพ่อพลางชี้ให้ดูเข่าข้างที่เจ็บด้วยท่าทางอ่อนอหะหะ แต่พ่อใจแข็ง ทำเป็นเมินไม่เห็นท่าของลูก ไล่ให้ไปหาพยาบาลเอง

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2538)

จากตัวอย่าง ผู้แต่ง ได้ใช้วิธีการลำดับเรื่องย้อนกลับ จะเห็นได้ว่าพ่อพูดถึงเรื่องลูกตอนเด็ก ๆ ที่ล้มบนถนนจนเลือดไหล พ่อไม่ช่วยเหลือนักแล้วไล่ให้ไปหาพยาบาลเอง และจะเห็นว่าลูกต้องเป็นคนที่เข้มแข็งต่อไป คำ “ตอน...เด็กตัวเล็ก” แสดงให้เห็นถึงลำดับเรื่องแบบย้อนกลับ

4.2.2 ผู้เล่าเรื่อง

ผู้แต่งใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง โดยให้ใช้วิธี 3 ประเภท ได้แก่ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเอง ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่า ตัวละครใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า โดยวิธีที่เด่นชัดเจนนคือ ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นางสะอื้นตื่นตื่นขึ้นมากลางดึกด้วยความรู้สึกที่ร้อนวูบวาบ ไปทั่วร่างกาย ในอกอึดอัด เหมือนมีลมดันขึ้นมานางรู้ในทันทีว่า โรคของนางมาเยี่ยมเยือนอีกแล้ว นางค่อย ๆ ย่นกายลุกขึ้นนั่ง มือข้างหนึ่งทาบน้ำที่หน้าอกเหมือนกับจะบอกหัวใจว่า “ไม่มีอะไร ๆ ...”

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2542)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีผู้แต่งเป็นผู้เล่าเอง เล่าเรื่องของตัวละครนางเกิดโรคลมชักในกลางดึก ต้องลุกขึ้นไปเปิดไฟหாயามากิน ผู้แต่งเล่าเรื่องของนางตลอดเรื่อง เหมือนกับเป็นผู้รู้ทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับนาง

4.2.3 การสร้างความขัดแย้ง

การสร้างความขัดแย้งเป็นกลวิธีการดำเนินเรื่องโดยสร้างปมระหว่างตัวละครกับตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่อง เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จันทร์นวล ได้ยินแม่กับน้องสาวของนนท์พูดกัน ต้องยื่นคำร้องขอแบ่งทรัพย์สินสมบัติไว้ด้วย น้องสาวของเขาแนะนำตามกฎหมายแม่ก็ต้องได้ส่วนแบ่งอยู่แล้ว จันทร์นวลอยากจะตะโกนบอกพวกเขาไปดัง ๆ แต่เมื่อมองเลยไปเห็นเดือนกับดาวเคาเคาแกกันเสิร์ฟน้ำแขกในงานศพของพ่อ เธอจึงกลัวความโกรธลงไปได้

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2538)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งดำเนินเรื่องโดยสร้างความขัดแย้งระหว่างภรรยากับญาติพี่น้องของสามี จะเห็นได้ว่าเมื่อสามีของจันทร์นวลตายไปแล้ว แม่กับน้องสาวของสามีก็ยื่นคำร้องขอแบ่งทรัพย์สิน จันทร์นวล โกรธมาก แต่พอคิดถึงสามีก็ลดความโกรธไป ผู้อ่านจะเข้าใจนิสัยของตัวละคร และทำให้เนื้อเรื่องตื่นเต้นน่าสนใจ

การสร้างความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร ดังตัวอย่าง

แก้วหันมายิ้มให้กระจก เออ ค่อยดูได้หน่อย ถ้าอยากสวยก็ต้องไม่หน้างอ แก้วบอกกับตัวเอง ก่อนทำใจไปหาหนังสืออ่านแล้วก็ไม่ลงมาให้คนอื่นเห็นหน้าอีก ให้เขานึกว่าแก้วยังโกรธไม่หายดีกว่า

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2547)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้วิธีการสร้างความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร แก้วเป็นคนไม่สวย ไม่ยิ้มทั้งวัน ถูกเรียกว่าเป็นแก้วหน้าม้า เรื่องดำเนินถึงความขัดแย้งในจิตใจของแก้วที่อยากเป็นคนสวย อยากยิ้มหวาน ๆ แต่ไม่ได้แสดงออกมาให้คนอื่นดูเหมือนเขายังเหมือนเดิม

4.3 การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องเป็นตอนที่เนื้อเรื่องจบสิ้นการหยุดการดำเนินเรื่อง ชมัยกร แสงกระจ่างใช้วิธีการปิดเรื่อง 3 แบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 การปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม

การปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม คือจบเรื่องด้วยเรื่องที่เศร้าใจ ตัวละครเอกพบกับความผิดหวัง แก้ไขปัญหาของตนเองไม่ได้ มีการสูญหาย อาจถึงขั้นเสียชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ร่างขององเพ็นนอนนิ่งสงบอยู่กลางถนน เหมือนร่างของนางฟ้าน้อย ๆ แม่อุ้มองเพ็นขึ้นมา นัยร์ตาสีเหลืองอำพันนั้นนิ่งงัน แม่ร้องไห้เสียงดังด้วยลิ้มไปว่าแม่แก่แล้ว

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2548)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งได้ใช้วิธีการปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม จบเรื่องตอนที่แมวองเพ็นของแม่ตาย แม่เศร้าโง่มากร้องไห้ไม่หยุด ตอนจบเป็นเรื่องที่ตัวละครเศร้าโศกและสูญเสียแมวที่รักไป

4.3.2 การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม

การปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมคือการจบเรื่องด้วยความสุขหรือสิ่งที่ดีงาม ประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไข ปัญหา ดังตัวอย่าง

“ฝนจะตกอีกแล้วแม่... ฝนจะตกอีกแล้ว... แม่” เดือนร้องบอกแม่ด้วยน้ำเสียงหงอย ๆ

“ไม่เป็นไร... แม่เอาร่มมาสองคัน”

จันทร์นวลยิ้มกับลูกสาวอย่างให้กำลังใจ ก่อนจะจูงลูกสาวสองคนก้าวเดินต่อไป

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2538)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้วิธีการปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม โดยจบเรื่องที่ลูกสาวบอกว่าฝนจะตกแล้ว จันทร์นวลน้อมไปด้วย ลูกสาวจึงไม่เปียกฝน นอกจากนี้ ยังมีอีกความหมายหนึ่งก็คือ ฝนหมายถึงปัญหา แม้ว่าพ่อไม่มีชีวิต แต่แม่จะปกป้องและทำให้ลูกสาวสามารถก้าวเดินได้ต่อไป ชีวิตของจันทร์นวลในเวลาต่อไปจะมีความสุข

4.3.3 การปิดเรื่องทิ้งปัญหาให้ขบคิด

ผู้แต่งใช้การปิดเรื่องแบบทิ้งปัญหาให้ขบคิดคือวางไว้ปัญหาหรือคำถามในตอนจบเรื่อง ทิ้งทำให้ผู้อ่านคิดเอง แก้ปัญหาหรือจินตนาการเรื่องต่อเอง ดังตัวอย่าง

สาย ๆ ของวันนั้น ประพันธ์เดินไปเดินมาอยู่ในบ้านเพื่อที่จะหากระจกแวนดาข้างซ้าย

ให้พบ มันต้องมีกระจกทั้งสองข้าง มีข้างเดียวมองไม่เห็น วิสัย เขาบ่นกับตัวเองอยู่คนเดียว

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2547)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้การปิดเรื่องแบบทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านขบคิด ดังที่กระจกแวนดาของประพันธ์หายไปข้างหนึ่งแล้วไปค้นหา ไม่ได้จบเรื่องให้รู้ว่าเขาพบหรือไม่ เมื่อไม่พบเขาจะทำอย่างไร เป็นการจบเรื่องโดยทิ้งให้ผู้อ่านคิดเองและจินตนาการเอง

4.4 ตัวละคร

ตัวละครเป็นบุคคลที่ผู้แต่งสร้างขึ้น โดยให้ทำพฤติกรรมต่าง ๆ ตามเหตุการณ์ในเรื่อง ตัวละครในเรื่องเป็นมนุษย์ สัตว์ และสิ่งต่าง ๆ ที่มีบทบาทในเรื่องอย่างสมจริง ชมัยกร แสงกระจ่าง สร้างตัวละคร 3 ประเภท ได้แก่ ตัวละครเด็กและเยาวชน ตัวละครผู้ใหญ่ และตัวละครสัตว์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ตัวละครเด็กและเยาวชน

ตัวละครเด็กและเยาวชนมีอายุน้อย มีความรู้และประสบการณ์น้อยด้วย มีลักษณะนิสัยมักจะเป็นดังเช่นตัวละครลูกคนกลาง เป็นตัวละครเอกที่มีลักษณะที่มีปัญหา ดังตัวอย่าง

ฉันเป็นลูกคนกลางในจำนวนลูกสาวสามคน ยายอยู่คนละตำบลและต้องเที่ยวไปเที่ยวมา เพื่อเยี่ยมหลาน ยายรักพี่สาวมาก มาที่ไรก็จะต้องมีของฝากให้ทุกคน แต่สำหรับพี่สาวได้ของพิเศษเสมอ

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2547)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งสร้างตัวละครเด็กเยาวชนที่สมจริง ดังเช่นที่เป็นลูกคนกลางในครอบครัว ไม่ได้ได้รับความรักเหมือนกับพี่สาวที่มีคนรักมาก ๆ ได้เสียใหม่ ๆ เสมอ แต่ลูกคนกลางมีแต่เสียที่รับต่อจากพี่สาว เด็กที่เป็นลูกคนกลางที่ได้รับความรักไม่เท่ากันกับพี่น้อง จึงมักเป็นเด็กมีปัญหาในครอบครัว

4.4.2 ตัวละครผู้ใหญ่

ผู้แต่งได้สร้างตัวละครผู้ใหญ่ในเรื่องเกือบทุกเรื่อง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใหญ่มีบทบาทสำคัญในครอบครัว ดังเช่นตัวละครแม่ มีบทบาทสำคัญในครอบครัว ดังตัวอย่าง

แม่มองไปตามเสียงที่ได้ยิน ผู้หญิงคนหนึ่ง วิ่งแก้ก่าแม่ประมาณสิบปี เห็นได้ชัดว่าเป็นคนบ้านนอก หลาย ๆ คนที่ยืนอยู่มีสีหน้าทุกข์ร้อน วิตกกังวล หลายคนน้ำตาคลอ บางกลุ่มบางเหล่าก็กำลังร้องไห้อยู่ด้วยกัน แม่เกิดความรู้สึกอย่างหนึ่งว่าแม่กำลังมีเพื่อน แม่ไม่ได้มาตามหาลูกคนเดียว แม่กำลังมีเพื่อนร่วมหัวอกอันเดียวกัน อย่างน้อยก็นับร้อย ๆ คนในขณะนั้น

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2551)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งสร้างตัวละครผู้ใหญ่ที่เป็นแม่ แม่ไปหาลูกที่ถูกตำรวจจับกุม เป็นภาวะที่แม่รู้สึกว่าได้ไม่ได้มาตามหาลูกคนเดียว กำลังมีเพื่อนร่วมหัวอกอันเดียวกัน จะเห็นได้ว่า เวลาลูกถูกจับกุมได้รับความลำบาก แม่จะตามไปหาลูกแม้ว่าตัวเองจะลำบากก็ไม่ยอมถอยออก แสดงให้เห็นว่าความรักของแม่มีมากมาย แม่จึงต้องมีความเข้มแข็ง

4.4.3 ตัวละครสัตว์

ตัวละครสัตว์เป็นตัวละครที่มีบทบาทช่วยมนุษย์ให้มีความสุข มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมนุษย์ ดังเช่น ตัวละครเจ้าเบ็คแฮม ดังตัวอย่าง

เจ้าเบ็คแฮมลุกขึ้นกระดิกหางดิ๊ก ๆ วิ่งเข้าไปยืนใกล้ ๆ คุณยาย เพราะตอนนี้คุณยายก็จะต้องลุกขึ้นจากท่านั่งให้ได้ คุณยายจะเริ่มด้วยการหยิบไม้เท้ามาไว้ในมือ เอามืออีกข้างหนึ่งเท้าหลังเจ้าเบ็คแฮมจนมันหลังแอ่นแล้วก็ยื่นตัวลุกขึ้น เจ้าเบ็คแฮมรู้สึกดีที่ได้ทำประโยชน์ให้ยาย

(ชมัยกร แสงกระจ่าง, 2547)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งสร้างตัวละครเป็นสัตว์ เป็นสุนัขชื่อเบ็คแฮม เจ้าเบ็คแฮมรักขายจันทร์และช่วยให้ขายจันทร์ ลูกขึ้นได้ แสดงให้เห็นว่าสัตว์กับมนุษย์มีความผูกพัน เป็นเพื่อนกัน และช่วยเหลือกันได้ในชีวิตประจำวัน

4.5 บทสนทนา

บทสนทนาเป็นคำโต้ตอบระหว่างตัวละคร ช่วยให้ผู้อ่านทราบถึงแนวคิดของผู้แต่ง นิสัยและความคิดของตัวละคร บทสนทนาช่วยดำเนินเรื่อง บอกลักษณะนิสัยตัวละครและให้คิดและข้อคิด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.5.1 บทสนทนาช่วยดำเนินเรื่อง

บทสนทนาที่ช่วยดำเนินเรื่อง มีลักษณะที่บอกการกระทำของตัวละครและสามารถดำเนินเรื่องไปที่อีกชั้นตอน ดังตัวอย่าง

“หนูไม่จับมันหรือคะ”

“หนูเป็นเด็กดี... ไข่ไหมคะ”

“ถ้าหนูไม่ไปจับมัน ไม่ไปกวนมัน มันอาจจะออกลูกมาให้อีกก็ได้ล่ะ”

(ไพลิน รุ่งรัตน์, 2539)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งได้ใช้บทสนทนาช่วยดำเนินเรื่อง กล่าวถึงตัวละครเด็กหนุอยากจับตุ๊กตาแก้วแต่ผู้ใหญ่กลัวจะแตก จึงบอกว่าถ้าหนูไม่รบกวนตุ๊กตาแก้ว มันจะออกลูกอีกตัวได้ เด็กหนุก็เชื่อฟังและดำเนินเรื่องต่อไปอย่างน่าสนใจ

4.5.2 บทสนทนาบอกลักษณะตัวละคร

บทสนทนาบอกลักษณะนิสัยตัวละคร รวมถึงอายุ รูปร่างและหน้าตา บุคลิกภาพของตัวละคร ดังตัวอย่าง

“แม่อายุเท่าไรล่ะ... ยังเด็กนะ ”

“แหะ ๆ ... เอ... ไม่รู้ซี... เท่าไรล่ะ...”

ลูกชายซึ่งเป็นนักเรียนวิทยาศาสตร์ ม.ปลายหัวเราะมาจากมุมห้อง ตะโกนว่า

“ปี...พ.ศ. 2498 นะ... แม่อายุเท่าไรล่ะ ”

“เท่าไรล่ะ...” แม่ทวนคำ ทำหน้าตาจริงจัง “แม่เกิด 93 นะ...”

(ไพลิน รุ่งรัตน์, 2539)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้บทสนทนาที่บอกลักษณะของตัวละคร คือลูกสาวลูกชายและแม่ ทำให้รู้ว่าแม่เกิดในปี พ.ศ. 2493 อายุประมาณ 46 ปีแล้ว ผู้อ่านจึงจะได้รู้จักตัวละครได้มากขึ้นว่าเป็นผู้หญิงในวัยกลางคนและมีความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น ๆ ในครอบครัว

4.5.3 บทสนทนาให้คิดและข้อคิด

บทสนทนาที่ให้คิดและข้อคิด สะท้อนแนวคิดหรือความคิดเห็นของขมัยกร แสงกระจ่างที่แทรกไว้ในเรื่อง ผู้อ่านสามารถนำแนวคิดมาใช้ในการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่าง

“กร๊อค... ไข่ปืม เผาพลาสติกอีกแล้ว ฉันบอกแกกี่ครั้งแล้วว่าเผาพลาสติก เผาโฟมนี่มันจะ

ทำลายชั้นบรรยากาศ ฟ้ามันจะโห่ เข้าใจไหม แล้วแดดก็ร้อน โลกก็จะกลายเป็นเรือน

กระจก”

“ความจริง ใบไม้ก็ไม่ควรเผา เพราะมันจะกลายเป็นปุ๋ยในอนาคต”

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2547)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้บทสนทนาที่ให้เกิดและข้อคิด คือพอกับถูกเผาพลาสติกกับใบไม้ แม้ก็บอกว่าจะทำลายบรรยากาศ ใบไม้เป็นปุ๋ยได้ก็ไม่ควรเผา ผู้อ่านได้ข้อคิดว่าควรช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดี

4.6 ฉากและบรรยากาศ

ฉากเป็นสถานที่ เวลา และสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นเหตุการณ์เกิดขึ้นในเรื่อง ส่วนบรรยากาศ เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละคร เรื่องสั้นมีฉากและบรรยากาศ 3 แบบ ดังตัวอย่าง

4.6.1 ฉากและบรรยากาศที่เป็นสถานที่

ฉากและบรรยากาศที่เป็นสถานที่ คือเหตุการณ์ในเรื่องเกิดในสถานที่ที่บุคคลเห็นได้จริง ผู้อ่านได้รู้ว่าสถานที่ที่เหตุการณ์เกิดขึ้นในเรื่องอย่างสมจริง ดังตัวอย่าง

กรุงเทพฯ ร้อน ร้อน ร้อน ที่อื่นก็คงร้อนเหมือนกัน แต่คนกรุงเทพฯ บ่นมากกว่า เพราะตึกสูงหลายแห่งใส่กระจกสะท้อนแสงสีฟ้า กระจายความร้อนมาใส่ถนนหนทางและที่สาธารณะทั้งหลายที่ไม่ได้ติดแอร์

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2542)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้ฉากและบรรยากาศเป็นสถานที่อยู่ในกรุงเทพฯ อากาศจะร้อนกว่าที่อื่น เพราะมีตึกสูง ๆ ที่เป็นกระจกที่สะท้อนแสงและเติมความร้อนจนต้องใส่เครื่องปรับอากาศ ผู้อ่านได้เข้าใจสภาพของกรุงเทพฯ มากขึ้น

4.6.2 ฉากและบรรยากาศที่เป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

ฉากและบรรยากาศที่เป็นสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นสถานที่ที่สมจริง ดังตัวอย่าง

ฉันชี้ชวนให้หมอคอเขาเลีย ๆ ที่มีเมฆลอยระเร่เรียกกับที่ราบกว้างเบื้องล่างที่เต็มไปด้วยบ้านคนอยู่ลิบ ๆ แอมด้วยถนนมิตรภาพราบเรียบที่พาดผ่านไปมาราวกับเส้นสายสำคัญบนภาพวาดเหล่านั้นพร้อมด้วยทางรถไฟขนานข้างอีกหนึ่งเส้น

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2538)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งสร้างฉากและบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ คือวัดอยู่ที่ยอดภูเขา เป็นทิวทัศน์ที่สวยงามระหว่างทางที่ไปวัด คำ “ภูเขา” และ “เมฆ” แสดงถึงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติบนภูเขาในเวลาเช้าซึ่งเป็นฉากและบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติสมจริง

4.6.3 ฉากและบรรยากาศที่เป็นเหตุการณ์

ฉากและบรรยากาศที่เป็นเหตุการณ์บอกเล่าให้เห็นว่ามีเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับตัวละคร ดังตัวอย่าง

“แม่เล่าเรื่องยากกับพี่ดิ้มดีกว่า...” ต้อยว่า “ไม่ได้ฟังมานานแล้ว... ต้อยอยากฟัง”

“ตอนไหนล่ะ...” นางถาม ไปยิ้มไป ดิ้มทำหน้าพิกลแล้วว่า “อ้าว... เป็นนั่นไป”

“อ้าว... ก็อาตอนที่พี่ดิ้มถูกตีวิ่งรอบ โรงลิเกไง... แล้วก็วิ่งกลับบ้าน ตอนนั้นต้อยยังต้อง

วิ่งตามกลับมาด้วย แล้วก็มาถูกขยติที่ข้างบ้าน โคนต้นพุทราฐานช่วยพี่ดิ้มร้องให้”

(ขมัยกร แสงกระจ่าง, 2542)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้ฉากและบรรยากาศเป็นเหตุการณ์ที่แม่เล่าเรื่องเกี่ยวกับพี่ติ่มให้ด้อยฟัง แล้วก็พูดย้อนกลับเริ่มต้นที่พี่ติ่มถูกตี วังหนีไปรอบโรงกลีง เป็นฉากและบรรยากาศในเรื่องที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดกับตัวละคร

5. การอภิปรายผล

การศึกษากลวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของหมักร แสงกระจ่าง พบว่า มีกลวิธีการเปิดเรื่องด้วยบรรยายฉาก และบทสนทนา การดำเนินเรื่องใช้วิธีการลำดับเรื่อง กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง และการสร้างความขัดแย้ง การปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม แบบสุขนาฏกรรมและแบบทิ้งปัญหาให้ผู้อ่านขบคิดด้วย ด้านตัวละครผู้แต่งได้สร้างตัวละครเด็ก และเยาวชน ตัวละครผู้ใหญ่ และตัวละครสัตว์ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมนุษย์ กลวิธีการแต่งด้านบทสนทนา ผู้แต่งใช้ดำเนินเรื่อง บอกลักษณะนิสัยของตัวละครและให้คิดข้อคิดแก่ผู้อ่าน ด้านฉากและบรรยากาศ เป็นสถานที่จริง สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และเป็นเหตุการณ์ที่ให้เห็นตัวละครเชื่อมโยงเรื่องและดำเนินเรื่อง การใช้กลวิธีการแต่งเหล่านี้สอดคล้องกับปราณี พรหมจรรย์ (2549) กล่าวว่ากลวิธีการแต่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรื่องสั้นแต่ละเรื่องน่าสนใจประทับใจผู้อ่าน และให้คุณค่า หากผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการแต่งได้ดี เหมาะสม จะช่วยให้เรื่องนั้นมีศิลปะและทรงคุณค่า นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yan Hanle (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลวิธีการแต่งและแนวคิดในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2556-2557” พบว่าหนังสือรวมเรื่องสั้นใช้กลวิธีการแต่งในด้านการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ การเล่าเรื่อง การปิดเรื่อง การสร้างตัวละคร การสร้างฉากและบรรยากาศ และการสร้างบทสนทนา

6. บทสรุป

การศึกษาวเคราะห์กลวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของ หมักร แสงกระจ่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการแต่งในเรื่องสั้นของ หมักร แสงกระจ่าง ใช้วิธีวิจัยเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้กลวิธีการแต่งในด้านการเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง การปิดเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ กลวิธีการแต่งแต่ละด้านทำให้เรื่องสั้นของ หมักร แสงกระจ่าง อ่านได้สนุกสนาน ได้รับคุณค่าจากเรื่องสั้นแสดงให้เห็นว่า หมักร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนที่มีฝีมือการแต่งที่มีเอกลักษณ์ที่ควรศึกษาในด้านต่าง ๆ จากงานวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะคือควรวิเคราะห์การใช้ภาษา และคุณค่าในเรื่องสั้นของ หมักร แสงกระจ่าง

7. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ดา โมสิกรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งให้คำแนะนำในการศึกษาหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ อีกทั้งยังได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำปรึกษาเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนรายงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

8. เอกสารอ้างอิง

ชัชวาลย์ แสงกระจ่าง. (2538). *นางสิงห์มอเตอร์ไซค์*. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. (2542). *คังมิงงานเร่ร่อน*. กรุงเทพมหานคร: ดับเบิลยูเอ็น พรินติ้ง.

_____. (2547). *ในสวนฝัน*. กรุงเทพมหานคร: ชมนาด.

_____. (2548). *อารมณ์ดี...มีหมากับแมว*. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

_____. (2551). *แม่ทั้งโลกเป็นเช่นนี้*. กรุงเทพมหานคร: คมบาง.

ธิดา โมสิกรัตน์. (2539). “การอ่านวรรณกรรมร่วมสมัย” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 9-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมวิราช.

นวลอนงค์ สุวรรณเรือง. (2544). สถาบันครอบครัวในนวนิยายของ ชัชวาลย์ แสงกระจ่าง: แนวคิดและวิธีนำเสนอ แนวคิด. วิทยานิพนธ์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปราณี พรหมจรรย์. (2549). วิเคราะห์เรื่องสั้นของ “ร.จันทิมพะ” ในแง่กลวิธีการแต่งศิลปะการใช้ภาษาและแนวคิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไพลิน รุ่งรัตน์. (2539). *มูมตี ๆ ของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร : แพร่ฟ้า
นักพิมพ์.

วรรณะรัตน์ ไชยวงศ์. (2550). การวิเคราะห์กลวิธีการแต่งและคุณค่าของนวนิยายแปลเกาหลี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Yan Hanle. (2558). กลวิธีการแต่งและแนวคิดในเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2556 - 2557. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.